

Beste leden en relaties,

Vastenavond is voorbij, een nieuw seizoen breekt aan

De gezichten zijn weer afgeschminkt, het mombakkes is verhuisd naar de zolder. Carnaval is weer voorbij. Mocht er nog iemand met een askruisje ("van stof en as zijt gij gemaakt; tot stof en as zult gij wederkeren") rondlopen. Hou dat dan goed in ere want als kind werd ons wijsgemaakt dat degenen die met Pasen het kruisje nog op hun voorhoofd hadden staan, een matrozenpakske kregen van mijnheer pastoor.

Een nieuw pak kunnen wij jullie niet beloven, maar wel onze nieuwe nieuwsbrief waarin we weer de nodige heemkundige nieuwtjes en wetenswaardigheden verzameld hebben. Veel informatief leesplezier.

Bestuur en Werkgroep Communicatie.

Komt dat zien, komt dat zien. In de Vurstelling van de HWR: De Kei zoals die was

In Reusel wordt momenteel door diverse bedrijven hard gewerkt aan de nieuwbouw van MFA De Kei. Als je deze nieuwsbrief leest is het hoogste punt inmiddels bereikt. Dat feestelijke moment werd natuurlijk gevierd en daarbij was

Heemkunde Werkgroep Reusel als toekomstige bewoner natuurlijk ook vertegenwoordigd.

In onze Heemkamer is tijdens de openingstijden van het gemeentehuis momenteel een tentoonstelling te bezoeken. Deze Vurstelling heeft als titel "De Kei zoals die was". Met daarin aandacht voor de geschiedenis van De Kei sinds de opening in 1962. Er worden allerlei attributen, documenten en foto's getoond uit het verleden van het Parochiehuis en later Cultureel Centrum.

Archief Abdij van Postel met betrekking tot Reusel

Reusel heeft een bijzondere relatie met de Abdij van Postel. Bij de stichting van de abdij is een groot deel van het grondgebied van Reusel geschonken aan de abdij. De abdij is als grondheer van Reusel opgetreden met een eigen ding- of laatbank; Reusel fungeerde als de grondheerlijkheid (of kort gezegd "den grondt") van Postel. Daarnaast had Postel een zestal boerderijen en een molen in Reusel in bezit die verpacht werden aan plaatselijke ingezetenen.

Het grondheerlijkheidszegel van de abt van Postel J. Du Chesne: Sig. Scabinorum. Reusellensium. Renovatum. Anno. Dni. 1628. DC

De relatie tussen de abdij en Reusel is vastgelegd in vele oorkonden die de eigendoms-verhoudingen en afspraken vast legden, vaak bekrachtigd met zegels.

Vanzelfsprekend waren er daarnaast op tal van gebied raakvlakken, correspondentie én discussies tussen de abdij en de inwoners/het bestuur van Reusel, bv. over het gebruik van de woeste gronden die aan Reusel werden verhuurd, de kerk, de dingbank, de ligging van Reusel etc. Deze werden vastgelegd in zgn. lokaliteiten en hebben voornamelijk betrekking op de 16e en 17e eeuw.

In het archief van Postel zijn zowel charters als lokaliteiten bewaard gebleven. Om veelvuldig bezoek en gebruikmaking van de oude/kwetsbare stukken tegen te gaan, is voorheen een groot deel van het archief op microfiche gezet. Een aantal jaren geleden is het archief grotendeels gescand en op de site van het BHIC geplaatst (www.bhic.nl/abdijvanpostel), gegroepeerd per

plaats. Deze stukken hebben betrekking op de periode 1138 t/m 1797.

De oorkonden zijn voor de Belgische plaatsen inmiddels geheel getranscribeerd, d.w.z. de vaak (moeilijk leesbare) middeleeuwse tekst letterlijk omgezet in leesbare tekst en te raadplegen via de site. De oorkonden met betrekking tot de Nederlandse plaatsen (waaronder Reusel, Bladel, Mierde etc.) zijn voor het overgrote deel klaar.

De lokaliteiten zijn per plaats integraal gescand en op de site geplaatst. Voor Reusel gaat het om de bundels 291 t/m 295 en bevatten honderden pagina's materiaal in vaak moeilijk leesbaar schrift (zowel in het Nederlands, als in het Frans of Latijn). Helaas zijn er geen inhoudsopgaven en/of registers gemaakt van dit materiaal. HWR is bezig, als meer-jaren-project, om dit materiaal te ontsluiten door teksten te transcriberen, voor zover mogelijk. Als inmiddels gerealiseerde voorbeelden kunnen o.a. worden gegeven:

- Costuymen, usantien en stijl van procederen van de dingbank van Reusel (1607)
- Cohieren van de zogenaamde 100e penninck (1571)
- Specificatie en declaratie van de Eijndthoeve (Ten Einde) tot Reusel (1629)
- Verpachting van tienden te Reusel (1631)

De periode ná 1797 is niet gescand. Inmiddels heeft HWR, via goede contacten met de abdij-archivaris, een goed beeld wat er in dit

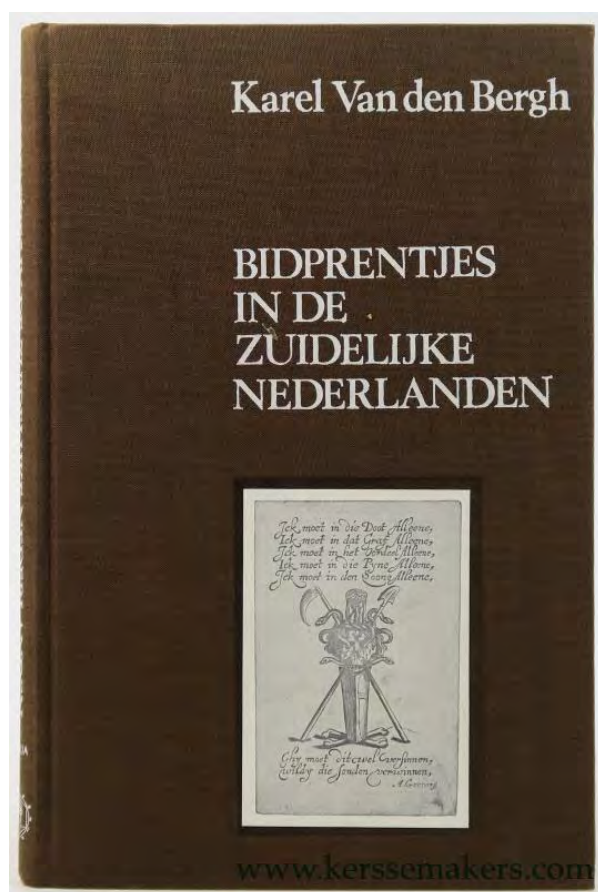
archiefdeel zit. Veelal zijn het stukken m.b.t. het gilde St. Joris, de fraters van Postel die in Reusel verbleven, Reuselse verenigingen etc.

Het ontsluiten van dit archief laat zien dat het werken met Reusel erfgoed een goed gevoel geeft door de resultaten en vergeet niet: "Het heden is het verleden van de toekomst". Wil je ook een steentje bijdragen en de resultaten van dit soort onderzoeken van nabij beleven, laat het ons dan weten; je bent van harte welkom.

Uit de bibliotheek van de HWR

Bidprentjes in de Zuidelijke Nederlanden.

Auteur: Karel van den Bergh

De titel geeft exact weer waar dit boek over handelt over bidprentjes in de Zuidelijke Nederlanden.

Het boek is een voorbeeld van het adagium: woorden wekken, voorbeelden strekken, ofwel een afbeelding zegt meer dan duizend woorden. Toch wordt er de nodige aandacht besteed aan de achtergrond, geschiedenis en ontwikkeling van het bidprentje.

Het boek is verdeeld in een vijftal onderdelen allereerst een inleiding van een achttal klein gedrukte pagina's in een spelling die typisch was voor de jaren 70 van de vorige eeuw. Het tweede hoofdstukje betreft de Iconografie en is dientengevolge ook zeer rijk geïllustreerd. Deel drie neemt de tekst onder de loep en deel 4 de materiele gegevens. Tenslotte eindigt het boek met de techniek van de productie.

Het is verbazingwekkend te zien hoe men aandacht besteedde aan het overlijden en de begrafenis door middel van soms angstaanjagende afbeeldingen van hel en verdoemenis, naast de mierzoete plaatjes uit het begin van de 20e eeuw.

Uit het HWR archief

Ruzie tussen Seeger Wijnants en de Scheepenen
[4 juli 1727]

Streekarchief Regio Eindhoven - Schepenbank
Bladel inv. 41 folio 97-98

*Wij Jan Huijbreghts ende Jan Heijsmans
scheepenen des dorps van Reusel quartiere van
Kempelant Meijerije van 's Hertogenbosch onder
het bevel van haer Hoog: Moog: heeren Staten
Generael onse souwerijne overigheijt tuijgen ende
verclaeren in oprechte waerheijt op onsen eeden
respectieve amptshalven gedaen in faueur ende
mentenue van Justitie waerachtigh te weesen dat op
den veerthiende november laetst leeden sijn geweest
's namiddags neffens onsen substuet secretaris
Abraham vande Graaf ten woonhuijse en in de
Raat Camer van Jan Driedonckx onsen inwoonder,
tot onderhandelinge ende waerneminghe van eenige
dorps affeiren ten welke tijde mede aldaer inde
Raat Camer is gecoomen seeckeren Seeger Wijnants
meede inwoonder alhier ende sich voor geevende te
weesen schoolmeester deses dorps inde plaetse van
wijle sijn vader, doch doch tot op heeden des selfs
commissie niet vertoont ofte echter willen doen.*

Schepenbank

Den welke eenige differenten hadde teegens des selfs stiefmoeder Helena Cock over seecker een gemaecte legaat door haeren overleeden man (ende sijns vader saliger) welke differenten door den gemelde Seeger Wijnants zoo verre wierden uijtgebuldert dat de voornoemde Helena Cock aen ons in qualiteijt van scheepenen neffens onsen gemelde substuet secretaris versochte een woort tot overweeginge ende bemiddelinge tussen hen beijden te spreken, 'tgeene dan op haer versoek indier voeghen geschieden wijders verclaert den eerste deponent doch dat inplaetse vanden voornoemde Seeger Wijnants tot bedaertheit ende overwijginge te brengen; op 'tselue moment, sich niet heeft ontsien, ons in voornoemde onse qualiteijt beneffens onsen voorgenoem substuet secretaris uijt te schelden ende te injureeren seggende gij luijden bent maer carnali ik schijt en geef den duijvel van scheepenen en secretaris seggende wijders met eenen zoo heevigen, ende opstinen moet teegens den gemelde substituet secretaris gij bent maer eenen schurck hadde mijn vader sulcken hart gehadt dan ik, hij soude sulcken schade niet geleeden hebben doch sullen malcanderen, denoteerende daer mede de voornoemde scheepenen en vande Graaf wel anders spreken ende op de hijde teengoomende zal ik de selve anders leeren, ende meer andere diffirente drijgementen ende affronteuse woorden, met swaaijen van een pint bier ik geef den duijvel vanden secretaris, ende scheepenen sonder echter het minste respect te willen bewijsen, ende is alsoo eijndelijck onder veele quaatspreeckende woorden uijt gemelde Raat Caamer vertrocken. Aldus gedaen getuijgt ende verclaert op heeden in Reusel den vierde julij 1727.

Struikelsteen in Eersel

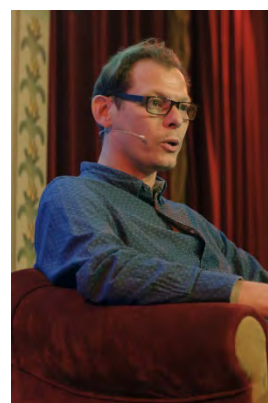
In onze Nieuwsbrief van januari meldden wij dat voor het gemeentehuis van Eersel een herdenkingssteen is geplaatst ter nagedachtenis

van het Joodse oorlogsslachtoffer Ilse Brüll. Ons HWR-lid Wim Lavrijsen maakte ons erop attent dat hij samen met oud Reuselaar Toon Schellens hierover in 2023 een publicatie heeft samengesteld bij gelegenheid van de 4 mei herdenking: *Ilse Brüll Een joods meisje met een Eerselse geschiedenis*.

De brochure is hier in te zien:

<https://www.joodsmonument.nl/image/2023/11/27/ilse-brull-boekje-lr-435960841.pdf>

Afscheid "dialectprofessor" Jos Swanenberg

De leerstoel Diversiteit in Taal en Cultuur in Brabant is opgeheven per 1 januari 2024 en dus zal ook hoogleraar Jos Swanenberg afscheid nemen van deze bijzondere leerstoel aan Tilburg University. Vijftien jaar lang heeft Swanenberg - deskundige

bij uitstek op het gebied van de Brabantse dialecten en toponiemen - aan deze leerstoel invulling gegeven.

Jos Swanenberg is onderzoeker bij het Meertens Instituut. Daar richt hij zich op linguïstiek en taalvariatie. Projecten waar hij zich mee bezighoudt zijn Diversiteit in Taal en Cultuur onder Jongeren en de Staat van het Nederlands.

Er is een afscheidsbijeenkomst met Jos Swanenberg op donderdagavond 7 maart in de Verkadefabriek in 's-Hertogenbosch.

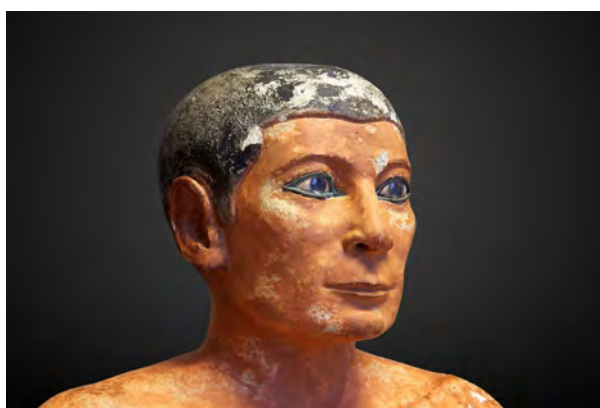
Vondsten die het leven beter maakten - LENZEN

We zijn dwergen op de schouders van reuzen. In de Oudheid kwamen ontdekkers met uitvindingen die het bestaan veraangenaamden en waarvan we nog steeds profiteren. Eén daarvan: lenzen.

Weleens een waterdruppel op een plantenblad zien liggen? En erdoorheen gekeken? Dan lijken de nerven een stuk groter dan normaal. Dat moeten vroege mensen al hebben gezien, en in

de Oudheid gebruikten ze het principe om hun ogen te ondersteunen: ze gingen zelf lenzen maken.

Wanneer ze dat voor het eerst planmatig deden valt niet meer te achterhalen. Er zijn oeroude voorbeelden van bewerkt kristal dat in theorie als lens kan zijn gebruikt. Neem het Egyptische beeld van een zittende schrijver, dat rond 2500 v.Chr. werd gemaakt en nu te zien is in Louvre-Lens. Dat heeft stukken kristal in de ogen, met een vergrotende werking. De Egyptenaren konden zoiets dus maken. Maar gebruikten ze die dingen ook voor hun eigen ogen? Dat is onduidelijk.

Detail van de zittende schrijver.

Uit de Romeinse keizertijd hebben we wel duidelijk bewijs. In de eerste eeuw n.Chr. gebruikten Romeinen 'leesstenen' van glas, gevuld met water. Die legden ze boven op teksten, zodat de letters groter leken en het lezen makkelijker werd, zeker voor oudere ogen.

Inmiddels zijn onze 'leesstenen' helemaal van glas en zetten we ze in een montuur op onze neus, en gebruiken we ze in allerlei wetenschappelijke instrumenten. Maar het principe erachter is in al die eeuwen nooit veranderd.

Bron: Maand van de geschiedenis

Nederland ondertekent Verdrag van Faro

Op woensdag 10 januari 2024 ondertekende Nederland het Verdrag van Faro. Een belangrijk moment waarmee het Faro-gedachtegoed een prominente plek krijgt in het erfgoedveld.

In 2005 kwam de Raad van Europa in de Portugese stad Faro bij elkaar om te praten over de waarde van cultureel erfgoed voor de samenleving. Zij sloten een verdrag dat bekend is komen te staan als het Verdrag van Faro. De afgelopen jaren bereidde Nederland zich voor op de ondertekening ervan.

Op 10 januari 2024 was het zover. Toen ondertekende Tanja Gonggrijp (permanent vertegenwoordiger van Nederland bij de Raad van Europa) en Bjørn Berge (plaatsvervangend secretaris-generaal van de Raad van Europa) het Verdrag van Faro. Eerst zal het parlement het verdrag nog moeten goedkeuren. Daarna treedt het in werking.

Nu het verdrag is ondertekend start het ratificatieproces. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed is al gestart met een uitvoeringsprogramma rondom Faro waarin het verdrag vertaald wordt naar de erfgoedpraktijk. Erfgoed Brabant is het Faro-thema en de werkwijze volop aan het verkennen binnen verschillende projecten.

Meer informatie over het Verdrag van Faro is te vinden op <https://faro.cultureelerfgoed.nl>

Delpher - Ontwikkeling van het onderwijs in Nederland

Het onderwijs in Nederland heeft zich gedurende de vorige eeuw in hoog tempo vernieuwd. Er kwamen nieuwe schoolvormen, betere wetten en moderner lesmateriaal. Sommige dingen bleven echter onveranderd. Ook vroeger keken schoolkinderen elk jaar reikhalzend uit naar het schoolreisje.

Provinciale Noordbrabantsche en 's
Hertogenbosche courant - 17-06-1871

Of je nu met weemoed terugdenkt aan je eigen schooltijd, of juist blij bent dat die tijd voorbij is, in Delpher kun je veel informatie vinden over de ontwikkeling van het onderwijs door de jaren heen. Op deze themapagina hebben we een aantal artikelen voor je klaargezet, maar duik vooral zelf de geschiedenis in.

Bekijk hier de Delpher themapagina onderwijs:
<https://www.delpher.nl/thema/samenleving/onderwijs>

Subsidieregeling voor Publieksarcheologie

Bezig met een gaaf archeologieproject waarbij je het publiek wilt betrekken? Goed nieuws! Het Cultuurfonds (voorheen het Prins Bernhard Cultuurfonds) komt met een nieuwe regeling voor publieksarcheologie. Tot en met 2025 kunnen individuen, organisaties zonder winstoogmerk en maatschappelijk betrokken bedrijven een aanvraag indienen voor kleinschalige initiatieven op het gebied van archeologische publieksparticipatie en -communicatie.

Deze regeling is er om meer mensen te bereiken en enthousiast te maken voor archeologie, zodat ze actief deel kunnen nemen aan verschillende activiteiten. Doe mee en maak archeologie toegankelijk voor iedereen.

Op de website van het Cultuurfonds kun je meer lezen over de criteria en de voorwaarden:

<https://www.cultuurfonds.nl/monumentenzorg-erfgoed/regeling-voor-publieksarcheologie>.

Carnaval is toegevoegd aan de immaterieel erfgoedlijst van Nederland

Na zeven jaar aan voorbereiding is 'Carnaval in Nederland' opgenomen in het Netwerk Immaterieel Erfgoed Nederland. Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland heeft bevestigd dat de aanmelding aan de criteria voor immaterieel erfgoed voldoet, zoals gesteld in het UNESCO Verdrag inzake de bescherming van immaterieel cultureel erfgoed.

"In Brabant, Limburg en vele steden en dorpen daarbuiten verlangen mensen het hele jaar door naar dit feest. Het is met al zijn rituelen en tradities deel geworden van wie we zijn. Het is ons erfgoed dat we van generatie op generatie doorgeven. Een feest dat actueel blijft dankzij de overeenkomsten en enorme diversiteit van de activiteiten. Carnaval past zich steeds weer aan, waardoor het voor jong én oud leuk blijft. Wij willen die diversiteit juist in stand houden, zodat carnaval toegankelijker wordt voor steeds meer Nederlanders."

De internationale Unesco-erkenning duurt naar verwachting nog wel een aantal jaren, maar de nationalen erkenning is hierin de eerste stap.

Nu te zien in Cultuurhuis Bergeijk 'Daor hedde potdomme de Guld!'

Vrijwel iedereen uit de Kempen kent dit zinnetje en denkt dan meteen aan tamboers, vaandels, vendels of koningschieten. Wie wel eens naar een gildemis in de kerk is geweest, kent de ervaring van roffelende trommen, kleurrijke vaandels en de prachtige kostuums. Deze expositie is een ode aan de 5 gilden van Gemeente Bergeijk:

St. Joris Gilde in Bergeijk

St. Martinus Gilde in Luyksgestel

St. Anna Gilde in Riethoven

St. Anna Gilde in Westerhoven

Gilde van het Heilig Sacrament in Bergeijk

De vaandels van de 5 gilden van Gemeente Bergeijk.

Het waren schuttersgilden of schutterijen, gewapende groepen burgers die als taak hadden om dorp of stad te beschermen tegen rondzwervende bendes of soldaten. Zij hadden ook de zorg voor de nabestaanden van gestorven gildebroeders. De gilden zijn al oud, sommige uit de 15e eeuw. Veel informatie komt uit rekeningboeken, die vaak een inzicht gaven in de ledenaantallen, bezittingen, bestuur of financiële transacties. Er zijn 2 soorten gilden. De Guld, van oorsprong een kerkbroederschap of het Schut, verweven met het wereldlijk gezag.

Vanaf de jaren twintig van de vorige eeuw komt er een opleving van de gilden; er worden wedstrijden georganiseerd in o.a. vendelen, trommelen, schieten met diverse wapens, figuurrijden voor ruiters. Er komen richtlijnen voor jurering en daardoor ontstond meer uniformiteit in de jurering. In de 20e eeuw ging men ook steeds meer kostuums dragen.

De standaardrijder van het St. Martinus Gilde van Luyksgestel.

In de expositie worden spullen van de verschillende gilden getoond, waaronder vaandels, schilden, kleding en schietgetuig. Documenten en foto's zijn voorzien van een toelichting of kort verhaal.

De expositie is te zien t/m 2 juni 2024 in Cultuurhuis Bergeijk Domineestraat 8a 5571 EJ Bergeijk. De lezingen in het kader van deze expo vinden plaats op 27 februari, 26 maart en 30 april 2024.

Voorstelling "De wortel van gras"

Van Joodse werkkampen tot Auschwitz

Op woensdag 20 maart a.s. geeft Lion Tokkie in de theaterzaal van Partycentrum Hercules in Diessen de voorstelling 'De wortel van Gras'. Hij

besteedt daarin aandacht aan de werkkampen in de regio, met name Bladel, Lage Mierde en Baarschot.

De laatste in 2023 nog aanwezige barak van Kamp Baarschot.

Middels de voorstelling “De wortel van Gras” wil Lion Tokkie laten zien en ervaren wat de Jodenvervolging in Nederland, de deportaties naar Selezie nu Polen heeft betekend voor de overlevenden nazaten en U. Auschwitz met haar systeem van meerdere kampen in en rond de stad Auschwitz, later de neben-lagers werd een vrijplaats voor onbeschrijfelijk lijden en moorden zoals de wereld tot op de dag van vandaag niet meer heeft ervaren. Tevens laat hij u zien de liquidatie van dit kampensysteem door middel van de dodenmarsen en de gevolgen van de Kleine Shoah.

Lion Tokkie is 74 jaar oud, een bevlogen holocaust onderzoeker en kenner van de Joodse werkkampen in Nederland. Na meer dan 12 jaar onderzoek zijn meer dan 60 kampen bekend uit de periode 1941-1942 en niet te vergeten 6 gemengd gehuwde kampen in 1944.

Meer informatie en tickets:

<https://dewortelvangras.nl/>

Tentoonstelling fotograaf Gaston Remery in Kempenmuseum De Acht Zaligheden

De magie van de camera

Op 30 maart 2024 is de opening van de nieuwe foto tentoonstelling met werken van Gaston Remery. Dit jaar is het 100 jaar geleden dat de fotograaf werd geboren op 23 oktober 1924 in Asten. Hij is vooral bekend geworden door zijn opnamen van het boeren- en religieuze leven,

ging in 1989 met pensioen en overleed in 2014 op 90-jarige leeftijd.

In de tentoonstelling worden diverse items belicht, zoals portretten, landschappen en foto's uit het dagelijks leven.

Gaston was opgeleid tot banketbakker. Door zijn verminderde longcapaciteit als gevolg van TBC, maakte hij een carrièreswitch naar de fotografie. Achter op de motor van buurman fotograaf Sjef Simons kwam de liefde voor fotografie en voor het Brabantse boerenleven.

Het was voor hem een geweldige sensatie die hij beleefde als hij in de donkere kamer het witte papier in een bepaalde vloeistof mocht dompelen en er plotseling wat op kwam te staan. Zijn grote inspirators waren schrijver Antoon Coolen en fotograaf Martien Coppens.

Door hun liefde voor het landschap, het katholieke geloof en het gevoel bij vreugde en verdriet. In 1957 vestigde hij zich op de Markt in Eersel. Met zijn eerste professionele toestel een rolleiflex struinde hij op zijn fiets en later zijn brommer de omgeving af.

In 1959 verhuisde hij naar een nieuw pand aan de Dijk in Eersel. Samen met zijn vrouw Corry Bekx had hij daar tot 1989 een fotozaak.

Naast pasfoto's, trouwreportages, kinderportretten en foto's van communicantjes maakte hij ook foto's van allerlei wereldlijke en religieuze hoogtijdagen zoals Eersel kermis, priesterwijdingen, Sacramentsdag en de Eersel-Postelrally.

Foto van Gaston Remery - De Fraters van Tilburg lopen door de straten van Reusel tijdens de viering van het 75-jarig bestaan van het fraterhuis in 1959.

Uitspraken van hem waren: "Wat Antoon Coolen schrijft kan ik fotograferen en: "Aan de mooie dingen moet je zo maar niet voorbijgaan".

Bezoekadres: Kapelweg 2, 5521 JJ Eersel

Vrouwenzaken 1850-2025 - Nieuwe expositie bij Museum de Vier Quartieren Oirschot

Op Internationale Vrouwendag vrijdag 8 maart 2024 om 14.00 uur opent de tentoonstelling "Vrouwenzaken 1850-2025",

De tentoonstelling laat in het kort zien hoe vrouwen en de samenleving omgingen met menstruatie, zwangerschap en overgang vanaf de tijd van Van Gogh tot vandaag.

De opening wordt verricht door kunsthistorica Inge Schriemer. Zij is sinds 2019 als conservator werkzaam in het Nederlands Openluchtmuseum. Sindsdien is zij nieuwsgierig naar de omgang met de menstruatiecyclus in het dagelijks leven. Ze werkt momenteel aan een groot verzamelproject van verhalen en voorwerpen over menstruatie.

De expositie is te zien tot en met 30 september 2024.

Bezoekadres: St. Odulphusstraat 11 5688 BA Oirschot. Meer informatie op:

<https://www.museumdevierquartieren.nl/>

Regionaal Archief Tilburg organiseert een symposium over de schepenbankarchieven

Alle achttien schepenbankarchieven van Regionaal Archief Tilburg zijn gescand en online beschikbaar. Onderzoekers kunnen hier nu dag en nacht gebruik van maken. Dit symposium is erop gericht om onderzoekers duidelijk te maken wat je in deze archieven kunt vinden en hoe je bij de informatie terechtkomt.

Een schepenbankarchief bevat een rijkdom aan informatie over mensen. Dat gaat van huwelijksvoorwaarden tot aan testamenten, over boedel- en voogdijrekeningen, erfdelingen, openbare verkopen, schuldbekentenissen en de criminele en civiele processen en vonnissen.

Het programma op 27 maart is nog in ontwikkeling, medio februari vind je het gehele programma op www.regionaalarchieftilburg.nl

Nieuwsbrieven

Deze maand ontving het HWR secretariaat diverse nieuwsbrieven van collega verenigingen. Deze zijn hier te lezen:

Nieuwsbrief Erfgoedhuis Veldhoven – januari 2024: <https://bit.ly/4bEUw73>

Mededelingenblad Heemkundekring Weerderheem Valkenswaard – februari 2024: <https://bit.ly/3T3zx6u>

Nieuwsbrief Heemkundekring Amalia van Solms Baarle-Nassau/Hertog – februari 2024: <https://bit.ly/49IApmE>

Nieuwsbrief Brabants Heem – februari 2024: <https://bit.ly/49KouEz>

Nieuwsbrief Brabants Erfgoed – februari 2024: <https://bit.ly/42Lt2IM>

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant – februari 2024: <https://bit.ly/49owOds>

Nieuwsbrief CBG | Centrum voor familiegeschiedenis – februari 2024: <https://bit.ly/49IDXoY>

Nieuwsbrief Heemkunde de Heerlijkheid Oirschot – februari 2024: <https://bit.ly/48sCtxX>

Nieuwsbrief Heemkundekring Tilborch – februari 2024: <https://bit.ly/3PeQqcf>

Heemkunde Werkgroep Reusel heeft ook een facebook pagina. Je kunt ons vinden op: <https://www.facebook.com/heemkundereusel>

Wil jij onze Nieuwsbrief ook regelmatig ontvangen stuur dan een email naar secretaris@heemkundereusel.nl

Ook voor afmeldingen mailen naar secretaris@heemkundereusel.nl

Deze HWR nieuwsbrief en oudere afleveringen zijn terug te lezen in een archief op onze website: heemkundereusel.nl/nieuwsbrief.html

De schepen achter zich verbranden

Mensen die de schepen achter zich verbranden, kunnen niet meer terug. Ze slaan een nieuwe weg in, maken een nieuwe start. Vaak gaat het om grote beslissingen die onomkeerbaar zijn of lijken, zoals: je baan opzeggen, een relatie verbreken of emigreren.

De uitdrukking is ontleend aan een aantal concrete historische gebeurtenissen, waarin mensen daadwerkelijk hun schepen achter zich verbrandden. Op internet circuleren diverse artikelen over de zegswijze ‘de schepen achter je verbranden’. Deze zijn niet compleet: ze vermelden niet de twee oudste historische personen die de schepen achter zich verbrandden of geschriften die daarvan melding maken: Julius Caesar (100-44 v.Chr.) en een passage die we aantreffen bij de Romeinse dichter Virgilius (70-19 v.Chr.). Andere historische voorbeelden zijn Willem de Veroveraar (ca. 1028-1087) en Hernán Cortés (1485-1547).

Julius Caesar

Tijdens zijn campagne in Egypte in 48 v.Chr., wilde de Romeinse legeraanvoerder Julius Caesar – die met slechts 3200 man was en volgens de verhalen omsingeld was door 20.000 vijanden – ontsnappen aan de Egyptische troepenmacht onder leiding van Ptolemaeus XIV. Daarom stak hij in de haven van Alexandrië de Egyptische schepen in brand (dus niet zijn eigen schepen). Hierdoor ontstond een enorme vuurzee, die een deel van de stad en ook de bibliotheek van Alexandrië in lichterlaaie zette.

Een deel van de bibliotheekcollectie ging hierdoor verloren. De bronnen spreken elkaar echter wel tegen over het verwoestende effect van deze brand: volgens sommige gingen er duizenden boeken verloren, maar Caesar zelf en ook grote schrijvers als Cicero, Seneca en Strabo maken geen melding van deze gebeurtenis of melden dat er slechts een handjevol boeken verbrandde. Maar hoe het ook zij: vast staat dat Caesar de schepen in de haven van Alexandrië achter zich verbrandde.

Virgilius en Plutarchus

De Romeinse dichter Virgilius beschreef in Aeneïs – een heldendicht waarin hij de grootheid van Rome en de Romeinen uitlichtte, geschreven tussen 29 en 19 v.Chr. – een vergelijkbaar verhaal. In die variant verbrandden de Trojaanse vrouwen op het eiland Sicilië hun schepen achter zich.

De Griekse schrijver en filosoof Plutarchus beschrijft in 'Moed van vrouwen', een tekst uit het verzamelwerk de Moralia (dat in totaal 78 essays bevat), het oudst bekende verhaal waarbij mensen de schepen achter zich verbrandden. Het verhaal staat in deel III van de Moralia (Vrouwen, liefde en de dood).

Vrouwen die uit Troje waren gevlucht, belandden bij de Tiber, nabij Rome. Ze waren zat van hun omzwervingen en staken daarom – onder leiding van een vrouw genaamd Roma – hun schepen in brand. Het gevolg was wel dat ze in het gebied moesten blijven wonen.

Willem de Veroveraar

In september 1066, toen de Normandische koning Willem de Veroveraar in Engeland geland was, verbrandde hij zijn schepen. Vermoedelijk deed hij dit om aan zijn soldaten duidelijk te maken dat er geen weg meer terug was. Ze zouden in Engeland blijven en moeten vechten.

Kort daarop, In de beroemde Slag bij Hastings op 14 oktober 1066, versloegen Willem de Veroveraar en zijn manschappen het inheemse leger van koning Harold II. Zodoende trad Willem aan als de eerste Normandische koning van Engeland. Op eerste kerstdag van hetzelfde jaar werd Willem de Veroveraar in de Westminster Abbey tot koning van Engeland gekroond. Hij bleef daarnaast hertog van Normandië.

Willem de Veroveraar – De Normandische koning van Engeland

Hernán Cortés

De ontdekkingsreiziger Hernán Cortés, bekend als de Spaanse veroveraar van Mexico, ging in 1519 voor anker bij het huidige Veracruz in Mexico. Om te voorkomen dat zijn mannen, in totaal ongeveer 600 soldaten, zouden deserteren of met de schepen er vandoor zouden gaan, gaf hij opdracht om de schepen te verbranden. In totaal ging het om ongeveer elf schepen. Overigens staat ook dit verhaal onder historici ter discussie. Er zijn geschiedkundigen die beweren dat Cortés de vloot wel vernietigde, maar het scheepshout liet gebruiken om huizen van te bouwen.

Cortés brengt zijn eigen vloot tot zinken voor de kust van Veracruz om de mogelijkheid van terugtrekking uit te sluiten.

Andere talen en varianten

De uitdrukking 'de schepen achter zich verbranden' komt volgens F.A. Stoett ook in diverse andere talen en in soortgelijke taalvarianten voor. In het Frans luidt de uitdrukking 'brûler ses vaisseaux'. De Duitsers kennen de uitspraak 'die Schiffe hinter sich verbrennen'. En in het Engels: 'to burn one's boats (behind one)'. Een vergelijkbare uitdrukking gaat over het afbreken van bruggen achter zich en is bekend in het Nederlands en Duits: de bruggen achter zich afbreken en 'die Brücke hinter sich abbrechen'.

Bron: Historiek